

Het oudste Staveren.

Scheepvaart, handel en visserij zijn altijd belangrijk geweest voor Staveren. De stad heeft er zijn bestaan aan te danken, want het oude Staveren is ontstaan op een knooppunt van water- en landwegen. De eerste bebouwing bestond uit een dubbele rij huizen langs een riviertje, dat in het Vlie uitmondde. Van dit riviertje is de Delft het laatste overgebleven stukje. Via dit riviertje of een zijtak ervan kon men waarschijnlijk Friesland in varen.

Het Vlie was de verbinding van het Flevomeer met de Noordzee. Via de Nagele, of de IJssel, die in het Vlie of in het Flevomeer uitmondde kon men andere steden langs de Rijn bereiken. In Noord Nederland was Utrecht in de vroege Middeleeuwen het belangrijkste centrum en vanuit deze stad konden schepen langs de Vecht, het Flevomeer en het Vlie naar de Noordzee varen. Al dit handelsverkeer kwam langs Staveren.

Bovendien liep één van de oudste landwegen van het Duitse Rijk over Coevorden, Steenwijk en Joure naar Staveren en vandaar verder naar Medemblik. Wie via deze weg reisde moest bij Staveren het Vlie oversteken.

Ook de naam Staveren, die waarschijnlijk betekent "bij de Staven, bij de Palen, of bij de Beschoeiing", duidt op een havenplaats. Hier konden goederen uit grotere "zeeschepen" worden overgeladen in kleinere bootjes, die verder Friesland invoeren. Een soort oveslaghaven, net als Rotterdam nu.

Het is dan ook geen wonder, dat Odulfus hier een klooster stichtte. Hij was door bisschop Frederik van Utrecht gestuurd om afvallige Friezen opnieuw te bekeren. Hij reisde zeer waarschijnlijk per schip en kwam via de Vecht, het Flevomeer en het Vlie in Friesland aan voer daarna de rivier op waaraan het oude Staveren lag. Aan de mond van deze rivier, niet ver van het Vlie, op een heel centrale plek, stichtte hij zijn hoofdkwartier om van hier uit de Friezen terug te brengen tot het christelijk geloof.

Uit de tijd voor het jaar 1000 heel weinig bekend. Alleen, dat de Noormannen in het jaar 991 Staveren plunderden en in brand staken. Ook Tiel werd geplunderd. De leider van deze rooftocht was de Noorse koning Olaf Tryggvason. Een IJslandse skald maakte een groot gedicht over deze tocht. Staveren moet toen al een belangrijke en bekende plaats zijn geweest, anders kwamen de Noormannen niet om te roven.

Ook uit de eerste eeuwen na het jaar 1000 zijn weinig, of geen geschreven berichten bewaard gebleven. Zeker is, dat van 1038 tot 1090 graven van Brunswijk over Friesland regeerden, nl. Bruno III, Egbert I en Egbert II. Zij lieten o.a. in Dokkum, Leeuwarden en Staveren munten slaan. Van deze kleine zilveren munten - niet groter dan een dubbeltje - zijn in Friesland niet veel teruggevonden, maar wel in Schandinavië, Polen en Rusland.

Zo vertellen deze munten dat Staveren in die tijd al een belangrijke handelsstad was.

Opgravingen.

Ook opgravingen kunnen veel vertellen. In 1963 en 1964 hebben de archeologen G. Elzinga en H. Halbertsma onderzoek verricht op de Stadsfenne. Ze vonden sporen van houten huizen, pakhuizen en boerderijen uit de tijd tussen 1150 en 1250. Deze stonden langs een water. In dit water bevonden zich verschillende walbeschoeiingen achter elkaar, met daarvoor planken en palen waartussen schepen konden aanleggen. Een soort haven dus. Waarschijnlijk, omdat dit water verzandde liggen er meerdere beschoeiingen achter elkaar. Als de haven te ondiep werd maakte men een nieuwe beschoeiing meer naar het midden.

Voor het maken van deze beschoeiingen werd alle afvalmateriaal dat voorhanden was gebruikt.

Tijdens de opgravingen werd in de beschoeiing zelfs een 2,80 meter lang stuk van de voorstevan van een boomstamkano gevonden.

De opgravingen op het oude Q.V.C. terrein in 1996 gaven het zelfde beeld. Weer werden rechthoekige houten huizen gevonden, waarvan het dak gedragen werd door zware eiken

palen, met tussen deze palen houten wanden. Deze huizen stonden met de smalle kant naar het water voor de huizen. Tussen de huizen en het water liep, net als op de Stadsfenne, een plankenweg van ongeveer 5 meter breed.

De Voordelft is vrij zeker het laatste stuk van dit water, dat in de 11 de en 12 de eeuw bij het Gele Plein gewoon rechtdoor liep en ongeveer een kilometer noordwestelijk van de oude haven bij het St. Odulfusklooster in het Vlie uitmondde. Het bewijs hiervoor is tijdens de aanleg van de riolering voor de huizen op het oude voetbalveld gevonden. In de Dwinger kwamen ook resten van beschoeiingen en plankenwegen uit de grond.

Op de zuidkant van Staveren, waar nu de Stadsfenne is liep dit water ook rechtdoor. Waarschijnlijk was deze rivier de Nagele, of een zijtak hiervan. Deze rivier wordt in oude bronnen genoemd. De Nagele werd gevormd door het samenvloeien van de Kuinder, Tjonger en IJsel. Het water van deze rivieren liep als één brede stroom -de Nagele- langs Staveren.

De bebouwing van Staveren strekte zich dus over een lengte van ongeveer 2 kilometer uit, aan beide kanten van deze rivier. Ook al was dit misschien geen aaneengesloten bebouwing, dan nog was Staveren een aanzienlijke plaats.

Dat Staveren een belangrijke handelsplaats was, blijkt ook uit aardewerkvondsten tijdens de opgravingen. Behalve aardewerk, dat in Friesland was gemaakt, was er ook veel import aardewerk bij uit het Duitse Rijngebied en uit het Maasgebied en Vlaanderen. Dit aardewerk uit het buitenland, dat in Staveren werd aangevoerd was een luxartikel.

Zo vertellen deze vondsten met welke streken Staveren handel dreef.

Handelsroutes.

1. Via Het Almere, een latere naam voor het Flevomeer, en de IJsel naar de steden langs de Rijn.
2. Ook via het Almere en de Hollandse of Utrechtse binnenwateren naar Vlaanderen en misschien zelfs naar Frankrijk.
3. Naar de Oostzee
4. Later ook naar Engeland.

Rond het jaar 1000 waren de schepen nog klein en konden weinig lading meenemen.

Ze bleven zo veel mogelijk op de binnenwateren. Schepen die de Rijn afvoeren gingen niet over de Noordzee, maar voeren langs Utrecht of Deventer en daarna langs Staveren. Via de Waddenzee voeren ze verder richting Duitsland. Ook uit Vlaanderen voer men door Zeeland en Holland naar het Almere en daarna langs Staveren naar de Waddenzee. De route naar Schandinavië liep langs de Waddenkust. In Noord-Duitsland stak men Jutland over via de rivier de Eider en de Treene en kwam dan bij Sleeswijk in de Oostzee uit. De lading moest halverwege verder worden vervoerd met paarden of wagens, want een doorlopende waterweg tussen de Noordzee en de Oostzee bestond nog niet.

Het Koggeschip.

De ontwikkeling van het koggeschip, na 1100, veranderde deze situatie drastisch.

Dit was het eerste vrachtschip, dat geschikt was voor massavervoer. Het was overnaads gebouwd, d.w.z. de planken lagen als dakpannen over elkaar heen. De koppen van de dekbalken staken door de huidplanken naar buiten. De kiel was vlak, zodat het schip aan land kon worden getrokken. Na 1200 kregen de koggen een stevenroer. Oudere schepen hadden als roer een grote roeispaan aan de zijkant.

De namen bakboord en stuurboord herinneren hier nog aan. Stuurboord was de kant van het roer en bakboord de kant waar de stuurman met de rug naar toe stond.

Koggen waren vierkant getuigd. Het waren éénmasters met een groot vierkant zeil. Het waren de eerste vrachtschepen, die alleen op de zeilen voeren. Dit moest ook wel, want ze waren zo hoog, dat je niet meer kon roeien.

Men voer liefst voor de wind, want door de wind gaan was moeilijk en daardoor ging er veel tijd verloren met wachten op een gunstige wind. Het kompas was nog niet bekend en de schippers voeren op landmerken. In het stadsarchief van Kampen is een oude geschreven kaart over de route naar de Oostzee bewaard gebleven. Hierop staan alle landmerken beschreven., die de schippers konden gebruiken om zich te oriënteren

Grote koggen hadden voor en achter een kasteel. Ze maten tussen de 50 en 250 ton. De inhoud werd in lasten of tonnen wijn gemeten. Een last graan was 2 ton. In 1962 is bij Bremen in de monding van de Wezer een kogge terug gevonden. Dit schip is geconserveerd en nu te bezichtigen. De Bremerkogge is 23 meter lang en 7,5 meter breed en meet 130 ton. Ook in de Flevopolder is een kogge opgegraven en nagemeten. Daarna is dit schip weer begraven. Misschien is later ruimte in het scheepvaartmuseum beschikbaar om ook dit schip te conserveren. In Kampen zelf heeft men aan de hand van al deze gegevens een kogge nagebouwd. Deze ligt bij de Ijselbrug en is te bezichtigen. Op de stadszegels van Staveren en ander Hanzesteden staat een kogge afgebeeld. Op het tweede zegel van Staveren uit de tweede helft van de 14 de eeuw is heel duidelijk te zien hoe een kogge was gebouwd.

Ommelandsvaart.

Een kogge was zo zeewaardig, dat de schippers uit de 13 eeuw het aandurfdten om, om Jutland heen te varen. Dit heet de Ommelandsvaart. Bij de ontwikkeling van deze Ommelandsvaart hebben de Friezen een grote rol gespeeld en Staveren was hier zeker sterk bij betrokken, want Staveren was in deze periode de belangrijkste stad van Friesland. Koning Abel van Denemarken verleende in 1251 speciale privileges aan de Ommelandsvaarders en koning Waldemar III bevestigde deze voorrechten later. Deze koningen hadden direct belang bij de Ommelandsvaart, want de schippers moesten hen tol betalen om door de Sont te mogen varen. Tolrechten waren in die tijd één van de belangrijkste bronnen van inkomsten voor de vorsten.

Van deze door de koning geschonken voorrechten moeten we ons niet een te grote voorstelling maken.

Hier volgen een paar.

Als iemand hout aan land bracht om zijn schip met andere goederen te laden, dan mocht hij bij terugkeer dit hout weer ophalen, zonder tol te betalen.

Bij schipbreuk mocht niemand de goederen van het gestrande schip in beslag nemen.

Als iemand in Denemarken stierf en er was geen erfgenaam aanwezig, dan moesten zijn goederen bij een vertrouwd persoon uit zijn woonplaats worden opgeslagen en kregen de erfgenamen een jaar en een dag tijd om de goederen op te eisen. Waren ze er dan nog niet, dan verviel alles aan de Deense koning.

Wanneer dit privileges worden genoemd, die regelmatig opnieuw moesten worden vastgesteld, wordt duidelijk hoe kwetsbaar een koopman was.

De Hanze.

Tegenwoordig denken we bij Hanze meestal aan een verbond van steden, maar zo is de Hanze niet begonnen. Er is trouwens nooit zoiets als een oprichtingsvergadering, met akten daarvan geweest. Er waren ook meer Hanzes. Een Hanze was eerst een groep kooplieden, die handel dreven met een bepaald gebied en afspraken maakten om elkaar te helpen. Voorbeelden zijn de Vlaamse Hanze voor de handel op Londen en de Keulse Hanze voor de handel op Engeland. Elkaar helpen was beslist nodig, want koopman was een riskant beroep. In een vreemd land was hij bijna vogelvrij. Iedere vorst kon naar eigen willekeur tol of belasting heffen, schepen die bij slecht weer strandden werden vaak geplunderd en overal lagen rovers op de loer.

Een groep kooplieden stond sterker. Ze kon een gewapend escorte huren en proberen afspraken met een vorst te maken. Het eerder genoemde privilege van Koning Abel is daar een voorbeeld van. Later gingen de steden, waarin deze kooplieden woonden zich met de handel bemoeien. Veel burgers van Staveren verdienden de kost als matroos, schipper of handelaar en het stadsbestuur kwam voor haar burgers op. De rijke handelaren zullen trouwens vaak ook deel hebben uitgemaakt van het stadsbestuur.

De belangrijkste stad van de Duitse Hanze was Lubeck. Een officiële akte waarin staat, dat Staveren lid werd van deze Hanze is er niet. Jammer genoeg is van het oude archief van Staveren niets bewaard gebleven. Het oudste Staverse archiefstuk dateert van 1531 en toen was de bloeitijd van Staveren lang voorbij. Wel hangt aan akten die zijn opgemaakt na vergaderingen van de Hanze regelmatig het zegel van Staveren. Zulke akten zijn gevonden in het archief van Hamburg en Lubeck. Staveren deed geregeld mee aan deze vergaderingen en werd behandeld als volwaardig lid, zodat we ondanks een waterdicht bewijs mogen aannemen dat Staveren lid van de Hanze was.

De Duitse Hanse was een machtig verbond, dat de handel op de Oostzee beheerste en Staveren daar overvleugelde. De grootste bloeitijd van Staveren ligt voor de opkomst van deze Hanze en voor 1300. Staveren sloot zich - misschien noodgedwongen - bij de concurrentie aan. Namens de verschillende lidsteden onderhandelde de Hanze met de koningen van Noorwegen, Zweden en Denemarken en probeerde ervoor te zorgen, dat deze heren hun afspraken nakwamen. Dat lukte niet altijd. Soms trokken de Noorse en Deense edellui zich niets van hun eigen koning aan en beroofden schepen van de Hanzesteden.

In 1361 en in 1368 verklaarde de Hanze daarom de oorlog aan deze koningen. In 1386 werd in de Hanzesaal van het raadhuis van Keulen een veldtochtsplan opgesteld. Alle steden moesten meedoen en wie weigerde mocht in 10 jaar geen handel drijven met de andere Hanzesteden. De onkosten moesten worden betaald uit een heffing op alle uitgevoerde waren uit iedere stad. De steden zouden met elkaar 41 schepen uitrusten met 1950 man aan boord. Kampen moest een kogge en twee Rijnschepen met in totaal 150 man leveren. Dordrecht, Amsterdam, Staveren, Harderwijk en andere steden langs het Almere samen één kogge met 100 man. Een teken, dat Staveren toen al niet meer de belangrijkste stad was. De schepen van de Hanzesteden uit de Oostzee vielen in april 1368 de koning van Denemarken aan met 37 schepen en 2000 landsoldaten. Koning Waldemar van Denemarken wachtte de bui niet af, maar smeerde hem voor de schepen van de Hanze ook maar in de buurt waren.

Dat weerhield de Hanze niet om Kopenhagen in te nemen en te verwoestten.

De Nederlandse vloot trok plunderend en brandschattend langs de kust van Noorwegen.

Ze vielen Bergen aan en verbrandden het koninklijk paleis. Ook Marstrand en andere plaatsen langs Het Kattegat moesten er aan geloven. Koning Hakon van Noorwegen hield de oorlog nu voor gezien en sloot een wapenstilstand. Toen de Hanze ook Helsingborg veroverde sloten de Denen ook een wapenstilstand. Na een aantal jaren onderhandelen werd de vrede gesloten en de Hanzesteden behielden al hun oude voorrechten.

De Hanzesteden trokken vaak één lijn, maar soms was er onderling ook oorlog. Zo verklaarde Staveren in 1331 de oorlog aan Lubeck. De ruzie was al in 1325 begonnen. In dat jaar werd in Zweden een kogge van de Lubecker Jacob Lange overmeesterd (waarschijnlijk door zeerovers).

Staversen schoten hem op zijn verzoek te hulp en heroverden zijn schip. Ze verloren daarbij zelf 13 man en een kogge, terwijl er ook nog een inwoner van Staveren gevangen werd genomen. Tot overmaat van ramp moesten ze de hertog van dit deel van Zweden ook nog een boete betalen voor huisvredebreuk. Staveren vond dat Lubeck de geleden schade moest vergoeden, maar Lubeck weigerde. Lubeck wilde wel scheidsrechters benoemen, die een uitspraak zouden moeten doen.

Ze vroegen graaf Willem III van Holland of hij wilde bemiddelen, maar Staveren wilde zich hier niet bij neerleggen en verklaarde Lubeck in 1331 de oorlog en begon ook vijandelijkheden tegen Hamburg toen deze stad Lubeck steunde.

Graaf Willem III bepaalde in 1333, dat Lubeck geen schadevergoeding behoeft te betalen, want de Staversen hadden vrijwillig geholpen en omdat Staveren de oorlog had verklaard behoeft alle schade die later was aangericht ook niet te worden vergoed.

De Lubeckers moesten wel de schade vergoeden, die ze hadden aangericht aan een Enkhuizer schip, dat ze voor een schip uit Staveren hadden aangezien.

De Lubeckers moesten ook goederen die ze van de abt van St. Odulf en zijn neef pastoor Enghebrecht van Workum hadden gestolen teruggeven, tenminste als de laatste 2 konden aantonen, dat deze spullen alleen van hen waren geweest en niet van de stad Staveren.

Als Hamburg kon aantonen dat het Lubeck niet geholpen had, moest Staveren alles wat van Hamburg was gepikt teruggeven. Verder moesten alle gevangenen worden vrijgelaten. Staveren morrelde nog wel even tegen, maar schikte zich in 1334 en benoemde de burgers Everhard Soneminga en Arnold Brand als haar vertegenwoordigers om te onderhandelen. In 1335 werd een accoord gesloten. Staveren verloor, maar de Staversen die in Lubeck gevangen zaten kwamen vrij.

Handelswaar.

Uit de Rijnstreek haalden de Staversen natuursteen, wijn en was. Ze brachten haring, graan, vee, zuivelproducten en Fries laken.

De handel op Engeland was eerst vooral in handen van Duitse steden. Later deed Staveren ook mee. Ook hier waren regelmatig moeilijkheden. Als de Hollandse graaf bevriend was met de Engelse koning werd de Staversen geen strobreed in de weg gelegd, maar als die twee ruzie hadden was het oppassen geblazen. In 1224 werden in Engeland koggen aangehouden, die aan inwoners van Staveren behoorden. Koning Hendrik III was namelijk in oorlog met Frankrijk en zijn ambtenaren legden beslag op alle vijandelijke schepen en voor het gemak rekenden ze Staveren bij Frankrijk. Koning Hendrik III moest persoonlijk opdracht geven deze schepen te laten vertrekken.

In 1249 gebeurde dit nog eens. Vier met graan geladen koggen van Simon van Staveren werden aangehouden, omdat er een uitvoerverbod op graan was uitgevaardigd. Dank zij de tussenkomst van de Engelse koning mochten ze voor deze keer uitgezeilen. In 1296 raakte een Staverse schiupper zijn schip

echt kwijt. Misschien had hij dit wel verdiend, omdat hij zeeroof had gepleegd. Zoiets gebeurde toen ook.

Staverse schippers brachten haring, timmerhout, pek en teer, houtskool, vuursteen, vee, zout en huiden naar Engeland Dit blijkt uit bewaard gebleven invoerlijsten.

Sommige produkten kwamen uit Friesland, andere uit Oostzeelanden of streken langs de Rijn.

In deze tijd waren de Staversen de belangrijkste transporteurs van hout uit Noorwegen en de Oostzeelanden naar Engeland.

Uit Hamburg haalden Staverse schippers vooral bier. Staveren had in 1365 een eigen vereniging van kooplui die op Hamburg voeren. De Hamburger Hanze. Van de bierbrouwers uit Hamburg werkten 55 speciaal voor Staveren en de Hamburgers hadden een eigen kantoor in Staveren. Er waren trouwens 126 bierbrouwers die voor Amsterdam werkten.

Visserij.

In de Middeleeuwen trok de haring naar de Oostzee om kuit te schieten. Toen de vissers éénmaal wisten hoe haring kon worden bewaard- kaken en zouten - trokken ze iedere zomer massaal naar de Sont. Alle vis moest om de Oostzee te bereiken door deze smalle zeestraat. Tussen 25 juli en 29 september was het de beste tijd. Deze vissers kwamen niet alleen uit Denemarken en Duitsland, maar ook uit veel Nederlandse steden, zoals Kampen en Staveren. De Deense koning, die via tollens en belastingen van deze visserij profiteerde gaf de vissers toestemming om zolang de haringtrek duurde hutten op de vastewal te bouwen op Schonen.

De burgers van elke stad bouwden hun hutten bij elkaar. Zo'n verzameling hutten heette een vitte. Staveren was de enige Friese plaats, die een eigen vitte had.

Dr. A.H. Poelman schrijft in een studie over Hindeloopen, dat in deze tijd ook Hindeloper schippers naar de Oostzee voeren, maar ze worden in de boeken niet genoemd. Voor de Hanze waren het, net als schippers uit andere plaatsen in Friesland, Staversen.

In 1394 bewapende de Hanze schepen tegen zeeroovers in de Oostzee. Hieraan betaalde Hindeloopen ook mee, maar deze betaling verliep via de Staverse voogd van de "vitte" op Schonen. Hij was de vertegenwoordiger van heel Friesland bij de Hanze en alle betalingen aan de Hanze liepen via hem. Volgens Dr. Poelman had Hindeloopen in de Middeleeuwen ook geen veilige buitenhaven en hij denkt dat schepen uit Hindeloopen 's winters in Staveren lagen, net zoals ze in de 17 de en 18 eeuw 's winters in Amsterdam voor anker lagen..

De burgers van een stad mochten in hun vitte boden of kraampjes maken en handeldrijven en de waren die ze van thuis hadden meegenomen, zoals laken en wijn, hier verkopen.

De vitte was dus ook marktplaats en de bewoners van de verschillende vittens konden hier hun waren uitwisselen of handeldrijven met mensen uit het binnenland, die op de markten afkwamen. Verder was er enorm veel zout nodig. Dit kwam uit Luneburg en werd via Duitse havens aangevoerd en alle gevangen haring moest worden ingepakt. Iedere vitte had dan ook zijn eigen handwerkslui, zoals kuipers, die voor de nodige vaten moesten zorgen. En natuurlijk waren er taveernes en andere gelegenheden voor ontspanning. Er werd een hele zomer hard gewerkt, maar ook gedronken en als het wachten op de haring lang duurde, gevochten.

Binnen de grenzen van de vitte was iedere stad zelf baas. Iedere vitte had zijn eigen voogd, die recht sprak en vonnissen velde. Alleen bij zware misdrijven waarop de doodstraf of het verlies van een hand stond moest de voogd van de Deense koning vonnis vellen.

Een dergelijke eigen koopmanswijk heeft Staveren in meer plaatsen gehad. Uit Nijmegen is een steen bewaard, waarop in het Latijn staat: " Huc usque ius Stavriae". Dit betekent " Tot hier geldt het recht van Staveren ". Deze steen gaf de grens aan tussen het gebied waar het Koopmansrecht van Staveren eindigde en waar het recht van de stad Nijmegen begon.

Op een dergelijke manier zal het gebied van de " vitte" van Staveren op Schonen ook zijn afgebakend.

In de 14 de eeuw kwamen de Staverse koggen niet vaak meer in de Oostzee zelf. De handel en de visvangst vond plaats op Skonen aan de zuidkust van Zweden, waar de "vitten" van de verschillende steden lagen.

Deze handel hield op toen de haringtrek na 1400 van richting veranderde. De haring zwom niet meer naar de Oostzee, maar over de Noordzee in de richting van het Kanaal.

In 1400 was de grote bloei van Staveren lang voorbij.

Dit is ook te merken aan de Hanzevergaderingen. In 1434 bezocht Reynard van Zuringen als afgevaardigde van Staveren nog een vergadering in Lubeck, maar dat was ook de laatste keer.

Staveren werd wel uitgenodigd, soms bedreigd om te komen, maar kwam niet meer op de vergaderingen. Toch werd Staveren nog tot de Hanze gerekend. Koning Lodewijk XI van Frankrijk schonk in 1480 nog dezelfde rechten aan Staveren, die de andere Hanzesteden ook hadden, omdat Lubeck had geschreven, dat Staveren ook bij het verbond hoorde en in Denemarken kreeg Staveren in 1478 gedeeltelijke vrijstelling van de Sonttol, omdat Staveren de Deense koning geld had voorgesloten.

Achteruitgang.

Hiervoor zijn verschillende oorzaken te noemen. De belangrijkste oorzaak waren de overstromingen, die in de 12de en de 13de eeuw plaatsvonden. Hierdoor werden de zeegaten tussen de eilanden steeds groter en sloeg veel land weg, tussen Harlingen en Texel, maar ook ook voor Staveren. Al in 1238 werden de abdijgebouwen van het St Odulfusklooster door de zee bedreigd. Het Almere werd Zuiderzee. Het water van de IJssel stroomde niet meer door de Nagele langs Staveren, maar kwam veel eerder rechtstreeks in het Almere uit. Door de landafslag kwamen andere steden aan open water te liggen en veranderden de vaarroutes. De ontwikkeling van de kogge maakte de vaarweg door Holland naar het Almere minder belangrijk. Schepen uit Vlaanderen, Zeeland en Holland voeren steeds vaker over de Noordzee naar de Oostzee en zo kwam Staveren buiten de route te liggen. Een andere oorzaak was de opkomst van de Hanzesteden in Duitsland, waarvan Lubeck de voornaamste was.

Zij namen de plaats van Staveren in de Oostzee over. De derde oorzaak was de verhouding Friesland - Holland, waar Staveren het slachtoffer van werd. Over deze kwestie hoort U meer in een ander hoofdstuk in dit boek.

En dan waren er nog de ruzies tussen Schieringers en Verkopers in Friesland zelf.

Staveren werd in 1414 door de Schieringers veroverd en het volgende jaar door de Verkopers heroverd. In 1420 gingen bij een belegering honderden huizen in vlammen op. Staveren was een vestingstad, die nu eens in handen van de Hollanders was en dan weer door één van de Friese partijen werd bezet.

Beide partijen riepen vreemde soldaten te hulp als ze dreigden te verliezen en moord en beroving waren regel.

De Workumers en Hylpers begonnen in 1440 zelfs zeeroof tegen de Groningers en Hamburgers. Ook in de oorlog tussen Holland en Friesland werd door beide partijen aan zeeroverij gedaan. Beruchte zeeroovers waren de Vitaliebroeders of Likedelers, die de Friezen hielpen.

Na 1525, toen Friesland deel uitmaakte van het rijk van Karel V, keerde de rust weer en krabbelde Staveren weer wat bij de wal op. Staveren stuurde in 1604 ook weer een afgezant naar een Hanzevergadering, maar die werd geweigerd. Staveren moest eerst 810 rijksdaalders achterstallige contributie betalen.